

The Cultural Tourism Management of Pilot Villages in Maha Sarakham Province

Duangkamon Damrongwongcharoen

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: duangkamol.dom@gmail.com

Sithiporn Soonthorn

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: soonthorn_rmu@hotmail.com

Somkiat Kiatcharoen

Rajabhat Maha Sarakham University

E-mail: wsutthisai@hotmail.com

Received	Reviewed	Revised	Accepted
19/10/2025	19/10/2025	09/12/2025	15/12/2025

Abstract

Background and Aims: Cultural tourism is a form of leisure-oriented tourism that emphasizes learning and experiencing local culture. This is driven by the growth of the tourism industry, which recognizes economic, social, and cultural benefits. This has led to the creation and promotion of tourism that utilizes cultural elements as a primary resource to attract both Thai and foreign tourists. The objectives of this research are: 1) to study the general conditions of cultural tourism; 2) to study the potential of cultural tourism management in pilot villages in Maha Sarakham Province; and 3) to study recommendations for the development of cultural tourism in pilot villages in Maha Sarakham Province.

Methodology: This is a qualitative research using 6 groups of key informants, 2 people each, totaling 12 people. In-depth interviews were used to collect data. Data analysis was done using descriptive analysis (Descriptive Analysis) by content analysis (Content Analysis).

Methodology: This is a qualitative research. Six groups of 12 key informants, each with two participants, were used. In-depth interviews were used for data collection. Data

analysis was done by identifying keywords to create groups and categories, categorizing patterns or connections of data within each group or between groups, and creating descriptions for each category and describing the meaning.

Results: 1) General conditions: The village boasts tourist attractions such as the Kae Dam wooden bridge, Nong Kae Dam reservoir, and Wat Nong Hu Ling. A diverse range of products and services are also provided to tourists and visitors. 2) Cultural tourism potential in the pilot villages in Maha Sarakham Province reveals an ancient wooden bridge, the Nong Kae Dam reservoir, a beautiful community candle procession, a traditional mahori ensemble, various handicrafts, and a diverse culture for tourists to observe. Tourists and the community participate in community activities to add value to the products. 3) Recommendations for cultural tourism development include media publicity, the creation of a community page, monthly activities, and the development of tourist attractions and the addition of interesting features. A budget is provided to support and promote environmentally friendly tourism. Participation in all stages of development, such as activity design or cultural conservation, should be promoted. Facilities, such as accommodations, restaurants, and transportation should be developed to align with the culture. Instill conservation and development in children and young people, and teach them to continue the tradition.

Conclusion: Cultural tourism in pilot villages in Maha Sarakham Province found that the villages generally possess natural resources and culture, community organizations, management, and learning, enabling them to preserve local cultural identity and the local ecosystem. This contributes to the conservation of natural resources. Community participation and continued support should also be promoted and encouraged in natural and cultural conservation efforts.

Keyword : Management; Cultural Tourism; Pilot Village

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม

ดวงกมล ดำรงวงศ์เจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: duangkamol.dom@gmail.com

สิทธิพร สุนทร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: soonthorn_rmu@hotmail.com

สมเกียรติ เกียรติเจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อีเมล: wsutthisai@hotmail.com

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน สู่การเดินทางที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ และสัมผัส วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มองเห็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทำให้เกิดการสร้างสรรค์และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรหลัก เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 กลุ่มๆ ละ 2 คน จำนวน 12 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพทั่วไป พบว่า สภาพทั่วไปหมู่บ้านมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สะพานไม้แกดำ อ่างเก็บน้ำหนองแกดำ วัดหนองหูลิง มีผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่หลายหลาย มีการให้บริการนักท่องเที่ยวและ มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย 2) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีสะพานไม้แกดำ มีอ่างเก็บน้ำหนองแกดำ มีประเพณีการแห่เทียนของชุมชนที่สวยงาม วงมโหรี มีศิลปหัตถกรรมต่างๆ มีวัฒนธรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวชม นักท่องเที่ยวและชุมชนมีส่วนร่วมและร่วมในกิจกรรมการดำเนินชีวิตในชุมชน เพื่อสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และ 3) ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อ สร้างเพจชุมชน ควรมีกิจกรรมในแต่ละเดือน ต้องมีการพัฒนา

สถานที่ท่องเที่ยวและให้เพิ่มลูกเล่นให้น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น มีงบประมาณมาช่วยสนับสนุนช่วยเหลือสนับสนุน เน้นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจถึงสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา เช่น การออกแบบกิจกรรมหรือการอนุรักษ์วัฒนธรรม ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหารและระบบการคมนาคมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ปลูกฝังลูกหลานให้อนุรักษ์และพัฒนาและสอนให้ลูกหลานทำสืบทอดต่อไป

สรุปผล: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพทั่วไปหมู่บ้านมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมองค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ ให้สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและระบบนิเวศในพื้นที่นั้นและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและควรส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมและต่อเนื่องในการทำงานด้านอนุรักษ์ด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วย

คำสำคัญ : การจัดการ; ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; หมู่บ้านนาร่อง

บทนำ

ในปี 2023 จะเห็นได้ว่าโรงแรมและรีสอร์ท หันมาจัดแพ็คเกจแบบ All-Inclusive มากขึ้น และเป็น All-Inclusive แบบคุณภาพ ที่สร้างนิยามใหม่ให้แก่บริการ All-Inclusive ไม่ได้แค่เสิร์ฟแต่อาหารแบบบุฟเฟ่ต์ หรือบังคับทำกิจกรรมที่ไม่น่าสนใจ แต่อาหารที่รวมอยู่เหล่านั้นจะต้องเลือกสั่งได้อร่อย และมีคุณภาพ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่มีให้ทำตลอดการเข้าพักจะเป็นกิจกรรมยอดนิยมหรือแอ็คต้อชุมชน ซึ่งก่อนการแพร่ระบาดของโควิด การนอนเป็นแค่งิจกรรมประจำวันของการนักเดินทาง แต่ปัจจุบันปัญหาออฟฟิศซินโดรม ความวุ่นวาย ความเครียดของคนเมือง ส่งผลให้คนหลับนอนหลับยากขึ้น การนอนอย่างมีคุณภาพจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่นักเดินทางเลือกคำนึงก่อนตัดสินใจเลือกที่พักใดที่พักหนึ่ง เที่ยงนอนนอนดีไหม? มีเมนูหมอนให้เลือกสรรหรือเปล่า ภาวะโลกรวนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่คนทั่วโลกต่างตระหนักและจำต้องช่วยกันพุง ก่อนที่โลกของเราจะก้าวข้ามเข้าสู่จุดที่ไม่สามารถหวนกลับได้ เมื่อธรรมชาติเปลี่ยน พฤติกรรมเราต้องเปลี่ยนตาม ในป็นี้นี้มาตรฐานความยั่งยืนและดูแลสิ่งแวดล้อมจะเป็นนโยบายหลักที่คนในวงการท่องเที่ยวใส่ใจและคำนึงเป็นสิ่งแรก รีสอร์ทและโรงแรมใหญ่ล้วนเลิกใช้พลาสติกแบบใช้แล้วทิ้ง รวมถึงบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกอื่นๆ ด้วย นักเดินทางไม่ว่าจะเป็นสายบุกป่าฝ่าดง หรือนอนเอื่อยในโรงแรม ต่างหันมาสนับสนุนโรงแรมและผู้ประกอบการที่คำนึงถึงความยั่งยืนเป็นอันดับแรก

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพคน การพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความพร้อมปรับเปลี่ยนไปสู่ชุมชนท่องเที่ยว และเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทำให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน รวมถึงการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกระแสหลักสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกลไกก่อให้เกิดการค้าขายสินค้าและบริการที่มาจาก

ภูมิปัญญาวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน จะเกิดการกระจายรายได้ทุกภาคส่วน โดยคนในชุมชนไม่ต้องออกไปแสวงหารายได้จากภายนอก นับเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่ง ที่ได้รับความนิยมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จังหวัดมหาสารคาม เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สละคืออีสาน) เป็นมืองคณาที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงพระราชทานให้เป็นชื่อเมืองครั้งทรงโปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2508 มีความหมายว่า ถิ่นฐานที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความ ติงามทั้งปวง จุดเด่นของมหาสารคามนอกจากจะเป็นเมืองการศึกษาแล้ว ยังเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรม นอกจากงานบุญประเพณีประจำปี สิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชนสามารถนำจุดแข็งทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี งานหัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มาบริหารจัดการเพิ่มมูลค่าให้กับหมู่บ้าน เกิดการเชื่อมโยงประเพณี โดยเฉพาะชาวอีสานที่ยึดถือประเพณี 12 เดือน และความผูกพันความเชื่อมโยงกับงานทางด้านพุทธศาสนากับศิลปวัฒนธรรม ต่อยอดให้กับชุมชน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมกระจายรายได้สู่ชุมชนให้ยั่งยืน แต่ที่ผ่านมา ยังไม่ได้นำออกมาใช้อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้หมู่บ้านนำร่อง ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป บริบทชุมชน ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเพื่อหาแนวทาง ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนำร่อง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนำร่อง จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมู่บ้านนำร่อง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 12 คน แบ่งเป็น 6 กลุ่มๆละ 2 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านนำร่อง

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนกลุ่มอาชีพหรือร้านจำหน่ายสินค้า

กลุ่มที่ 3 ตัวแทนผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนาร่อง

กลุ่มที่ 4 ตัวแทนภาครัฐ ได้แก่ อำเภอ จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลุ่มที่ 5 ตัวแทนหน่วยงานรับผิดชอบหรือสนับสนุนโดยตรง ได้แก่ การท่องเที่ยว พัฒนาชุมชน และประชาสัมพันธ์จังหวัด

กลุ่มที่ 6 ผู้บริโภคที่มาใช้บริการแล้ว

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย เป็นหมู่บ้านนาร่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดงน้อย หมู่ 4 ตำบลพระธาตุ อำเภอนาคู บ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง และ บ้านแพง หมู่ 1 ตำบลแพง อำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (จังหวัดมหาสารคาม. 2565)

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยระหว่าง 1 กรกฎาคม พ.ศ.2567-15 มกราคม 2568

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการท่องเที่ยว

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกันว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อแสวงหาความสุขสำราญ พักผ่อนหย่อนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน เยี่ยมเยือนญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ เป็นต้น และมีการพักผ่อนในที่เดินทางอย่างน้อย 1 คืนหรือเกิน 24 ชั่วโมง แต่การเดินทางนั้นต้องเดินทางด้วยความสมัครใจ และเหตุผลหลักของการเดินทางท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ อรรถพงษ์ ศรีตะลาสัย และชวลี ฌ กลาง (2563, น.55) อรทัย มูลคำ (2562, น. 14) ปุณยวีร์ วิเศษสุนทรสกุล (2563, น. 15) (พิศมัย จัตุรัส (2565, น.12-13)

สรุป การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความผ่อนคลาย เป็นการพักผ่อนที่นอกเหนือจากการทำงาน มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ การเดินทางจุดหมายปลายทาง และความมุ่งหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวของการศึกษาในครั้งนี้ คือ การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อชมความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวจากนักวิชาการหลายท่านพบว่า องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวพอสรุปได้ดังนี้

1. Attraction (สิ่งดึงดูดใจ) Attraction คือเหตุผลหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเล หรืออาจเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนงานอีเวนต์ เทศกาล หรือวิถีชีวิตท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์สิ่งดึงดูดใจที่โดดเด่นจะสร้างแรงจูงใจให้คนอยากมาเยือนและบอกต่อ

2. Accessibility (การเข้าถึง) แม้สถานที่จะสวยงามเพียงใด หากการเดินทางไม่สะดวกก็อาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่เลือกไป การเข้าถึงครอบคลุมทั้งระบบขนส่ง ถนน สนามบิน ท่าเรือ ป้ายบอกทาง รวมถึงเทคโนโลยีแผนที่และการสื่อสารเมื่อการเดินทางสะดวก ปลอดภัย และมีหลายทางเลือก นักท่องเที่ยวจะรู้สึกมั่นใจและอยากกลับมาอีกครั้ง

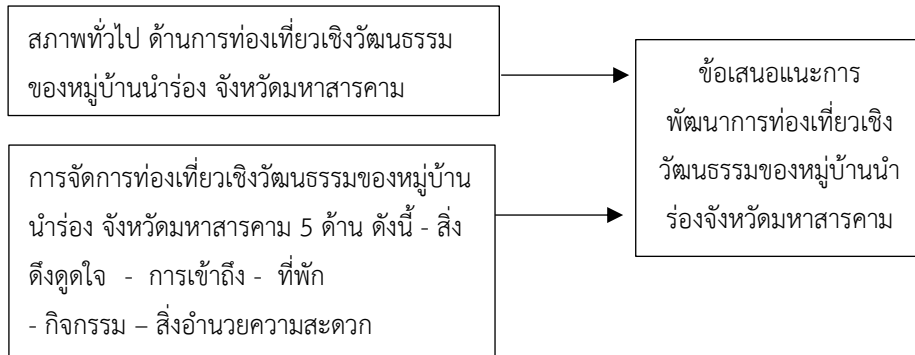
3. Accommodation (ที่พัก) การมีที่พักที่ได้มาตรฐาน เป็นมิตร และตอบโจทยงบประมาณคือองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดี ที่พักอาจมีหลายรูปแบบตั้งแต่โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ ไปจนถึงโฮสเทล นักท่องเที่ยวจะเลือกตามความต้องการและสไตล์การท่องเที่ยวของตนเองที่พักที่สะอาด ปลอดภัย และอยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวจะช่วยให้ทริปน่าประทับใจมากขึ้น

4. Activities (กิจกรรม) กิจกรรมคือสิ่งที่เติมเต็มการเดินทางและสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง เช่น การล่องเรือ ดำน้ำ ปั่นจักรยาน ปีนเขา ชิมอาหารท้องถิ่น หรือเข้าร่วมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมที่น่าสนใจจะทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในพื้นที่ได้นานขึ้นและรู้สึกคุ้มค่ามากขึ้น

5. Amenities (สิ่งอำนวยความสะดวก) สิ่งอำนวยความสะดวกอาจดูเป็นรายละเอียดเล็ก ๆ แต่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมาก เช่น ห้องน้ำสะอาด ร้านอาหาร ร้านกาแฟ จุดบริการอินเทอร์เน็ต จุดชาร์จไฟ หรือแม้กระทั่งบริการทางการแพทย์ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีแสดงถึงความใส่ใจและช่วยยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม โดยทำการทบทวนแนวคิดทฤษฎีศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เป็นเนื้อหารายละเอียดของเนื้อหา ได้นิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวชี้วัด พฤติกรรม นำไปสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปสู่ผลสรุปสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีการปรับปรุง ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปประเมินผล ด้านความสอดคล้องความเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลความคิด และกำหนดภาพจำลองเป็นกรอบการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Performance)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 12 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลพิจารณาจากกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความเชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถนำคำตอบมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีแนวคิด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้ 1. ตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านนาร่อง จำนวน 2 คน ตัวแทนกลุ่มอาชีพหรือร้านค้าจำหน่ายสินค้า ตัวแทนผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนาร่อง 2 คน ตัวแทนภาครัฐ ได้แก่ อำเภोजังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานรับผิดชอบหรือสนับสนุนโดยตรง ได้แก่ ททท พัฒนาชุมชน และประชาสัมพันธ์จังหวัด จำนวน 2 คน และผู้บริโภครที่มาใช้บริการแล้ว จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้คำถามแบบปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบบสัมภาษณ์ มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่องจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่องจังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 4 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่องจังหวัดมหาสารคาม

3. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
2. กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหาและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ
3. สร้างแบบสัมภาษณ์
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง
5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาต่าง ๆ กัน ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายสภาพการณ์หลาย ๆ ช่วงเวลาและมิติที่ต่างกัน
6. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัย จากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้ใหญ่บ้าน บ้านดงน้อย หมู่ 4 ตำบลพระธาตุ อำเภอนาคู บ้านหัวขัว หมู่ 4 ตำบลแกดำ อำเภอกำแพงแสน และ บ้านแพง หมู่ 1 ตำบลแพง อำเภอกอสมุขพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้จัดกระทำข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Dept Interview) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่เรียกว่า Content Analysis พรพิมพ์ ดันตสุทธิกุล (2558) ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. อ่านและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Dept Interview) โดยเน้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่สนใจ
2. ทบทวนวัตถุประสงค์งานวิจัยและคำถามในการวิจัย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3. ใช้วิธีการเพื่อจับประเด็นสำคัญเพื่อสร้างกลุ่มและประเภท (Class and Categories) ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Categorize Information) ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาตลอดจนประเด็นเพิ่มเติมที่พบจากการสัมภาษณ์

4. จัดหมวดหมู่รูปแบบ (Pattern) หรือความเชื่อมโยง (Connection) ของข้อมูลในแต่ละกลุ่มหรือระหว่างกลุ่ม พร้อมทั้งสร้างคำอธิบายให้แต่ละหมวดหมู่ได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของแต่ละหมวดหมู่ และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่องจังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้ พอสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า

ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น มีการทอผ้าไหมขาย มีร้านค้า ร้านอาหาร ซี่มาคาเฟ่ เป็นร้านอาหารสไตล์คาเฟ่ มีกิจกรรมมากมาย เช่น ซี่มา ขับ ATV น้ำตก ลานกางเต็นท์ อาหารอร่อย กาแฟ แต่ละชุมชนให้นำของเด่นแต่ละหมู่บ้านมาจัดบูธ และให้ผู้คนมาเยี่ยมชม ซื้อของกันได้ การดำนา เกี่ยวข้าว หรือสานตะกร้าที่สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น มีสะพานไม้แกดำ อ่างเก็บน้ำหนองแกดำ และประเพณีแห่เทียน หมู่บ้านแพงมีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น คือ การผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก และต่อมาได้จัดคณะหมอลำสาวน้อย เพชรบ้านแพงที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา สันทนาการ เพื่อเรียกนักท่องเที่ยว หรือการสร้างอาชีพ วิธีพอเพียง

ด้านการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ชาวบ้านในชุมชนบ้านมีการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและงบประมาณ การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การใช้ภาษาและเทคโนโลยีสื่อสารไร้สาย จัดการให้มีการโปรโมทผ่านทางสื่อออนไลน์กระจายสื่อ สื่อโซเชียลต่าง ๆ มีการพัฒนานโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้และสร้างงานให้แก่ชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำและมีความร่วมมือที่จะพัฒนา การอนุรักษ์สถานที่ เพื่อต่อยอดให้ได้เพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุที่มีลูกหลานก็จะบอกและสอนต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อจะทำให้หมู่บ้านได้พัฒนามากขึ้น มีกิจกรรมนักท่องเที่ยวและชาวบ้านมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง มีร้านอาหารหรือสถานบริการ พร้อมทั้งจะรับบริการบริการ พร้อมทั้งเอนเตอร์เทนและให้มีความสุขแก่นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่มาร่วม

ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการรวมตัวการทอผ้า มีการจัดกิจกรรมสาธิตกระบวนการทอผ้า ทอเสื่อ ทำข้าวโป่ง ข้าวเกรียบ ให้นักท่องเที่ยวได้ดูและลงมือ และหากหมู่บ้านไหนทอผ้าได้นำมารวมกัน เพื่อนำขาย การจัดให้แต่ละตำบลมีการจัดกิจกรรมหรือโชว์

จุดเด่นของแต่ละตำบล อย่างเช่น กิจกรรมหลักและประเพณีใหญ่ๆ คือ บุญบั้งไฟ เสริมกิจกรรมกิจกรรมใหม่ๆ เช่น กางเต้นท์ หรือทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิตการดำนา หรือแต่ละช่วงฤดู เช่น ฤดูปลูกข้าวก็จะมีการทำกิจกรรม สามารถมาลองปลูกข้าว หลกกล้า กิจกรรมการปล่อยปลา หมู่บ้านได้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนำร่อง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวใกล้ชิดกับธรรมชาติมากขึ้น ปรับให้ทันสมัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีหรือ โซเชียล เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้เรื่องโซเชียล

ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และการสร้างคุณค่าการอนุรักษ์การท่องเที่ยว ทอผ้า สานตะกร้า สานกระติบข้าว สานแห ทำโคม สะพานไม้ เผยแพร่ของทางชุมชน คือ วงมโหรี กิจกรรมการปลูกข้าว สอนการทำเกษตร การสอนทำของพื้นบ้านการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบล และการสร้างคุณค่าทางด้านประเพณีประจำท้องถิ่น สร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่ สนใจหรือนักท่องเที่ยว ประเพณีประจำปีที่จัดกันในชุมชนให้มีอย่างต่อเนื่อง สืบทอดต่อไปจนถึงรุ่น ลูกหลาน และใช้สื่อเป็นตัวกลางในการเผยแพร่กิจกรรมและประเพณีต่างๆ

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนำร่อง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีการจัดการการท่องเที่ยวโดย

มีสะพานไม้เก่าแก่ มีอ่างเก็บน้ำหนองแกดำ ที่มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ มีประเพณีการแห่ เทียนของชุมชนที่สวยงาม วงมโหรี ทอเสื่อ ทอผ้า สานกระติบข้าว สานแห ข้าวเกรียบแบบบ้านๆ การรักษาพัฒนาตรกการทำเสื่อกกมาจากวัสดุพื้นดิน หนองน้ำ ซึ่งได้สร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างรายได้จากธรรมชาติ ต้องพัฒนาเส้นทางเดินทางเข้าชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยว หรือผู้เข้ามาชมมีส่วนร่วมและร่วมสนุก ในแต่ละชุมชนมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำ สามารถเรียนรู้และนำไปทำเป็นอาชีพได้ โดยสิ่งที่ประทับใจ ภูมิใจของชุมชน คือ การสร้างคุณค่าให้กับ ผลิตภัณฑ์ แสดงให้เห็นว่าชุมชนของเราสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลง และมีคุณค่าต่อสังคม ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วม ความกระตือรือร้นของชุมชน และสามารถคิดค้นในการพัฒนาและอนุรักษ์ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาจนถึงทุกวันนี้ ประทับใจในพลังความร่วมมือของคนในชุมชน เมื่อต้องร่วม แรงร่วมใจในการพัฒนา คนในชุมชนต้อนรับดีมาก พุดจาไพอระาะ มีกิจกรรมดี ๆ ให้ร่วมสนุก

3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนำร่อง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรจะมีการโปรโมทในทางสื่อ สร้างเพจชุมชน มีกิจกรรมในแต่ละเดือน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว อยากให้มีงบประมาณมาช่วยสนับสนุนช่วยเหลือเรื่องการสนับสนุนของแต่ละตำบล การสนับสนุนจากทุก ๆ ภาคส่วน เน้นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจถึงสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะอย่างเหมาะสมและการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา

ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและสถานที่ที่เก่าแก่ของหมู่บ้าน เพื่อเป็นมรดกของชุมชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่องจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ชาวบ้านในชุมชนบ้านทุกคนมีการร่วมแรงร่วมใจในด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และการสร้างคุณค่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะสภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านที่เกิดขึ้นจากอดีตหรือประวัติศาสตร์ เช่น วัด สะพานไม้ ประเพณีการแห่เทียนของชุมชนที่สวยงาม วงมโหรี ทอเสื่อ ทอผ้า สานกระดืบข้าว สานแห ข้าวเกรียบ การร้องละเล่นและวิถีชีวิตของประชาชน และที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างในยุคปัจจุบัน เช่น ร้านค้า อาหาร เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงคณะหมอลำที่มีการประยุกต์ให้ทันสมัย ตามสมัยนิยมของสาวน้อยเพชรบ้านแพง เป็นต้น การที่มีโซเชียลเข้ามามีส่วนร่วมทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง มีโอกาสขยายตัว ตลาดมีความกว้างมากขึ้น ทำให้สังคมทั้งในไทยและต่างประเทศได้ค้นหาข้อมูลต่างๆ มากขึ้น เพียงแต่ชุมชนจะต้องรู้จักการพัฒนาโลกโซเชียลให้เกิดประโยชน์ เช่น เฟสบุ๊ค ติ๊กต็อก เพจ อินสตาแกรม และอื่นๆ มีการออกแบบ มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับชุมชน อีกเรื่องที่มีอยู่คือความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสามัคคี การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอนุรักษ์ชุมชน อุฒมลักษณะ เพ็ญพรพัฒน์ (2560) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ. เห็นว่า ชุมชนมีความต้องการต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านการจัดการ และ ด้านการเข้าถึงพื้นที่มากที่สุด ในส่วนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่เพียงหนึ่งวันในช่วงวันเสาร์อาทิตย์ อีกทั้งยังเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว สิ่งดึงดูดใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวคือมาชมวิถีชีวิตของชนสี่เผ่า และแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม ส่วนความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการด้านการจัดการมากที่สุดและผลการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประกอบด้วยส่วนหลักคือ องค์ประกอบ, คุณลักษณะ, กระบวนการ และ กิจกรรม

2. การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพที่มีในท้องถิ่น เช่น มีสะพานไม้เก่าแก่ มีอ่างเก็บน้ำหนองแกดำ ประเพณีการแห่เทียน

ของชุมชนที่สวยงาม วงมโหรี ทอเสื่อ ทอผ้า สานกระติบข้าว สานแห ข้าวเกรียบแบบบ้านๆ หมอลำ ที่สามารถรักษาไว้และพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่องได้ เพราะเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ของชุมชนและมีพัฒนาการที่เติบโตขึ้นมาตามยุคสมัยของชุมชนสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาให้ครบวงจรในการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุแต่ละชุมชนมีสิ่งดีที่แตกต่างกัน มีแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างกัน แต่สามารถนำมาพัฒนาเชื่อมโยงซึ่งกันและกันได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับอุดมลักษณ์ เฟื่องนรพัฒน์ (2560) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ. กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจการค้าบริการให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองตามความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยว ในภาคส่วน ส่วนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะได้รับกำไรและผลประโยชน์เป็นการตอบแทน พยอม ธรรมบุตร (2559) ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว โดยสามารถ แบ่งเป็น 5 ประเภท หรือ 5As ดังนี้ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่ง ทางอากาศ ทางบกและทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมาย ปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ เป็นต้น ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมี สิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างกันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชวน่า ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เป็นต้น และ 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของ การเดินทางเพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็น แหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัย หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น 4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายเพียงแค่ การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้นแต่เป็นการที่นักท่องเที่ยว ได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่อง แก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำ ในรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือ แคนในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึกตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการ

กระจาย รายได้ 5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิ บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ต ห้องสุขา ฯลฯ อุดมลักษณ์ เฟื่องรพัฒน์ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า ชีตความสามารถด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับชีตความสามารถด้านการจัดการ หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สามารถรองรับได้ เช่น ถนน ที่จอดรถ บ้านพัก เป็นต้นซึ่งปกติจะสามารถขยายชีตความสามารถประเภทนี้เพิ่มมากขึ้นได้ แต่ต้องคำนึงถึงชีตความสามารถด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านนิเวศ ด้านกายภาพ และคุณภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยวด้วย

3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านนาร่อง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรจะมีการโปรโมทในทางสื่อ สร้างเพจชุมชน มีกิจกรรมในแต่ละเดือน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว อยากรให้มึงงบประมาณมาช่วยสนับสนุนช่วยเหลือเรื่องการสนับสนุนของแต่ละตำบล การสนับสนุนจากทุก ๆ ภาคส่วน เน้นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจถึงสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะอย่างเหมาะสมและการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและสถานที่ที่เก่าแก่ของหมู่บ้าน เพื่อเป็นมรดกของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่น ผ้าขึ้นไหม ผ้าขึ้นธรรมดา ทำสาดหรือทอเสื่อ ตำข้าวโป่ง ข้าวเกรียบ ทอโยไหมพรม ทำเป็นของที่ระลึกขายและประดับในพิธี

2) ควรพัฒนาสถานที่ร้านค้าหรืออย่างเช่นร้านอาหารที่อำเภอนาดูน ยกตัวอย่างเช่น ซีม้าคาเฟ่ เป็นร้านอาหารสไตล์คาเฟ่ มีกิจกรรมมากมาย เช่น ซีม้า ขับ ATV น้ำตก ลานกางเต้นท์ อาหารอร่อย กาแฟ แต่ละชุมชนให้นำของเด่นแต่ละหมู่บ้านมาจัดบูธ ให้ทันสมัย

3) ควรมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยชาวบ้านในชุมชนบ้านทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจ เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์วัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและงบประมาณ การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การใช้ภาษาและเทคโนโลยีสื่อสารไร้สาย จัดการให้มีการโปรโมทผ่านทางสื่อออนไลน์กระจายสื่อ สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น Website, Face Book, Instagram, Twitter และ Line ทำให้เกิดความสนใจอยากเดินทางมาท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย

4) ควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยการถ่ายทอดจากรุ่นไปสู่รุ่น เช่น ตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้น มีโครงการหรือกิจกรรมถ่ายทอดที่เป็นระบบและเชื่อมโยงระหว่างกันเป็นวัฒนธรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการรวมตัวการทอผ้า มีการจัดกิจกรรมสาธิตกระบวนการทอผ้า ทอเสื่อ ทำข้าวโป่ง ข้าว

เกรียบ ให้นักท่องเที่ยวได้ดูและลองทำ และหากหมู่บ้านไหนทอผ้าได้นำมารวมกัน เพื่อนำขาย การจัดให้แต่ละตำบลมีการจัดกิจกรรมหรือโชว์จุดเด่นของแต่ละตำบล อย่างเช่น กิจกรรมหลักและประเพณีใหญ่ๆ คือ บุญบั้งไฟ เสริมกิจกรรมกิจกรรมการใหม่ๆ เช่น กางเต้นท์ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิตการดำนา หรือแต่ละช่วงฤดู เช่น ฤดูปลูกข้าวก็จะมีการทำกิจกรรมสามารถมาลองปลูกข้าว หลกกล้า กิจกรรมการปล่อยปลา สถานที่ถ่ายภาพ ประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

5. ควรบูรณะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบ ของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการศึกษาผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะในท้องถิ่น และผู้ที่มีองค์ความรู้ในการจัดการเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะ เพราะการดำเนินการโดยขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นจะเป็นการทำลายปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมโดยไม่ได้ตั้งใจ

6. ภาครัฐควรมีการช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างภาพลักษณ์ในการเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น และเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือพื้นที่เพื่อป้องกันและวางสถาปัตยกรรมในการพัฒนาให้ครบวงจร

2) ควรมีการวิจัยการสื่อสารการตลาดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

กฤษณะ เนียมหอม และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(11), 350-363.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2566. จาก <https://www.tat.or.th/th>.

กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2560). ความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธของอำเภอนาคนุน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารช่อพะยอม*, 28(2), 305-314.

จังหวัดมหาสารคาม. (2565). จังหวัดมหาสารคาม ไปแล้วจะรู้ อยู่แล้วจะรัก. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2566 <https://mahasarakham.go.th/new/news/detail/1842/> data.html

ชฎิล มาตรา. (2560). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของพระบรมธาตุนาคนุน อำเภอนาคนุน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารช่อพะยอม*, 8(2), 57-63.

- จิตาภา บำรุงศิลป์. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 18(1), 45-61.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี, (2557). *การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นงลักษณ์ จันทาทากุล และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาเงินจังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์*, 24(2), 143-156.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, (2562). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ดีไซน์
- พยอม ธรรมบุตร (2559). *หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรภพ วงศ์รอด. (2560). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัฒนธรรมในพื้นที่ จังหวัดนครสวรรค์. *รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*.
- สินธุ์ สโรบล. (2564). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน* <http://www.vcharkarn.com/varticle/38304> 15 ธันวาคม 2566.
- อุดมลักษณ์ เพ็ญรพัฒน์. (2560). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวินี ทรงพรวาณิชย์. (2545). *ชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ตำบลแม่ฮี อำเภอลำดวน จังหวัดแม่ฮ่องสอน*: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.
- อรรถพงศ์ ศรีตะลาถัย และชวลีย์ ณ ถกลาง. (2563). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านความเชื่อเรื่อง “พญานาค” ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดอุดรธานี - จังหวัดหนองคาย -จังหวัดบึงกาฬ -จังหวัดนครพนม) ประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14 (1), 53-74